

PŘÍPRAVA DÍTĚTE NA ZMĚNU

Změna prostředí a péče je **pro dítě vždy náročná**, protože narušuje jeho pocit jistoty, bezpečí a předvídatelnosti, ať už jde o **náhlé odebrání z rodiny** kvůli ohrožení nebo **plánovaný přechod** do nové péče.

Děti, zejména ty se zkušeností s traumatem nebo nejistým rodinným zázemím, vnímají každou změnu jako **potenciální ohrožení** – neví, co je čeká, kdo o ně bude pečovat, jestli budou v bezpečí, nebo jestli se ještě někdy uvidí s blízkými. Často nerozumí důvodům změn, cítí se ztracené, bezmocné, mohou mít pocit, že si za změnu mohou samy. Proto **je důležité ke každé změně přistupovat citlivě, s ohledem na emoce dítěte, a srozumitelně mu vysvětlit, co se děje, proč se to děje a co bude dál**. Tak můžeme pomoci minimalizovat stres, úzkost a riziko další traumatizace.

Při jakékoli změně je důležité:

- ✓ **Mluvit s dítětem citlivě a srozumitelně.**
- ✓ **Ujistit ho, že situace není jeho vina.**
- ✓ **Dát mu prostor vyjádřit pocity a otázky.**
- ✓ **Podpořit ho v adaptaci na nové prostředí.**

Ať už dítě změnou provází rodič, sociální pracovník, učitel nebo pěstoun, **každý má zodpovědnost pomoci mu situaci zvládnout**. Cílem není jen přechod samotný, ale především **zajištění stability, bezpečí a psychické pohody dítěte** v celém procesu.

Zajištění **neodkladné péče** a úkonů, při kterých dochází k odebrání dítěte z rodiny je odborná, ale i psychicky náročná činnost. Pracovník SPOD by měl pro ni mít **metodickou oporu** a síť kontaktů, na které se v náročných situacích může obrátit s požadavkem pomoci a podpory.

Nikdo by v tom neměl být sám. Oporou je tým, odborníci v okolí a také vědomí, že naše práce má smysl – dítěti pomáháme zvládnout změnu co nejlépe a nejbezpečněji.

Základní principy činnosti pracovníka SPOD (nejen při přípravě na změnu):

- ✓ **Týmovost** - zdroj podpory pro pracovníka, ale i dítě, které prochází změnou.
- ✓ **Specializace a rozdělení kompetencí** – je důležité vědět, že se mohou obrátit na interní kolegy, ale i externí spolupracující odborníky. Rozsah, formu a obsah spolupráce je nutné předem dohodnout.
- ✓ **Intervize a supervize** – náročné úkony a činnosti je vhodné po jejich zvládnutí reflektovat. Je to příležitost pro zvyšování kvality činností a psychické odolnosti v obdobných situacích.

I. Odebrání dítěte z rodiny z důvodu akutního ohrožení

- **Cíl:** Zajistit bezpečí dítěte, minimalizovat trauma, poskytnout mu informace a podporu.
- **Čas na přípravu:** Žádný nebo velmi omezený.

1 Příprava dítěte

✓ Zásady komunikace

- Představit se dítěti, zjistit, jak chce být oslovováno.
- Používat klidný hlas, sednout si do úrovně dítěte.
- Dítě nesmí zůstat bez dozoru dospělé osoby.
- Neslibovat, co nemůžeme splnit.
- Nezlehčovat situaci dítěte, ale být citlivý.
- **Tip:** [Co dělat a co nedělat při odebrání dítěte](#)

✓ Vysvětlení situace

- **Co se děje:** V klidu, ale jasně vysvětlit dítěti, že nastala nenadálá situace, kterou spolu s rodiči řešíme a zároveň pro dítě hledáme bezpečné místo, kde se o něj postarají, než se situaci podaří vyřešit. Ubezpečit ho, že není viníkem dané situace.
- **Kam půjde:** Zkusit co nejkonkrétněji dítěti popsat, kam a do jaké situace půjde (např. že bude v pokojíčku s dalším dítětem, nebo že půjde se svým sourozencem). Je optimální ukázat mu fotky zařízení (např. na webu) nebo rodiny, kde bude (pokud je to uskutečnitelné).
- **Na jak dlouho:** Podávat pravdivé informace (pokud nevím, uvedu to také).
- **S kým tam půjde:** Říct mu, kdo ho doprovodí - ideálně osoba, které důvěřuje a kdo tam s ním bude pobývat (pěstoun, „teta“ v zařízení, že tam bude se sourozencem, apod.)

✓ Zajištění péče o dítě (Předání Informačního letáku se základními informacemi)

- Umožnit dítěti vzít si **osobní věc** (hračku, oblečení, foto).
- Zajistit, aby dítě mělo kontakt na blízké osoby.
- Zajistit **převoz** dítěte – ideálně autem s profesionálním řidičem, zajistit bezpečnostní prvky (autosedačky).
- **Pokud dítě potřebuje lékařskou péči**, volat RZS, jinak kontaktovat smluvního lékaře zařízení, příp. aktuálního ošetřujícího pediatra či pediatra domluveného přechodným pěstounem.

2 Komunikace s rodiči/pečovateli

✓ Zjištění důležitých informací o dítěti

- Jaké má dítě **potřeby a návyky**.
- Co dítě **uklidňuje**.
- Jaký je jeho **zdravotní stav** (a kontakt na **pediatra dítěte**), případně jaké bere léky.

✓ Dokumentace

- Předání informačního letáku pro rodiče se základními informacemi a kontakty.
- Změna na základě rozhodnutí soudu - Součinnost při převzetí a předání dítěte soudním vykonavatelem.
- Změna bez zásahu soudu - [Sepsání písemného dokladu o převzetí dítěte](#) do péče (postačí i rukou psaný).
- Zajištění důležitých dokumentů dítěte (OP, pas, karta pojištění).

3 Kam dítě umístit?

Preferováno: Umístění k příbuzným nebo známým osobám dítěte.

Alternativa: Pěstounská péče na přechodnou dobu.

Nouzové řešení: ZDVOP (na žádost OSPOD, rozhodnutí soudu) nebo ústavní zařízení (na základě rozhodnutí soudu).

Důležité: Informovat rodiče o místě pobytu dítěte, pokud to dítě bezprostředně neohroží.

II. Neakutní změna (např. přechod dítěte do nového zařízení, k pěstounům)

- **Cíl:** Minimalizovat stres dítěte, zajistit mu bezpečné přijetí do nového prostředí.
- **Čas na přípravu:** Delší, možnost adaptace.

1 Příprava dítěte na změnu

✓ Postupná adaptace

- Možnost dítě seznámit s novým prostředím předem (návštěva, fotky, videa).
- Představení nových pečujících osob, jejich rolí.
- Podpora dítěte při loučení se stávajícím prostředím (např. si může vzít s sebou na cestu nějakou oblíbenou hračku/důležitou věc, příp. je možné využít metodu Bezpečného kufříku – inspiraci naleznete [zde](#), str. 19).
- Umožnit dítěti vyjádřit svůj názor na změnu a vysvětlit mu důvody přechodu.

✓ Praktická příprava

- Sestavit spolu s dítětem plán přechodu (co a kdy se bude dít).
- Dát dítěti čas na zabalení osobních věcí.
- Pomoci dítěti pochopit, že je v pořádku mít obavy nebo být smutný. Jak komunikovat s dětmi naleznete např. [zde](#) nebo [zde](#). Pokud máte dostatek času, můžete s dítětem pracovat s [touto publikací](#).

2 Podpora dítěte po změně

- ✓ Pravidelný kontakt s původními pečujícími osobami (pokud to dítě neohrožuje).
- ✓ Podpora adaptace – zapojení do aktivit v novém prostředí.
- ✓ Práce s emocemi dítěte – psychologická nebo terapeutická podpora.
- ✓ Zjištění zpětné vazby od dítěte – jak vnímá změnu, co potřebuje.

Shrnutí – rozdíl mezi akutní a neakutní změnou

Kritérium	Akutní změna	Neakutní změna
Důvod změny	Bezprostřední ohrožení	Plánovaný přechod
Čas na přípravu	Minimální až žádný	Dny až týdny
Důraz na	Ochranu, bezpečí	Adaptaci, podporu
Zapojení dítěte	Omezené	Aktivní účast
Umístění	Krizové řešení (pěstouni, ZDVOP)	Dlouhodobější plánování
Podpora dítěte	Krizová intervence	Pravidelná podpora

Důležité: Bez ohledu na typ změny je klíčové, aby dítě **vždy vědělo, co se děje, kam jde a že není viníkem situace**. Každý, kdo s dítětem mluví (OSPOD, škola, rodiče, sociální pracovník), **má odpovědnost mu situaci přiblížit, podpořit ho a zajistit, že na to nebude samo**.

Tip: S přípravou dítěte na přechod pracuje např. metodika od Šafránu dětem – [Metodika Tranzitní péče](#) a mnoho nápadů a tipy, jak komunikovat s dětmi naleznete na stránkách Centrum Locika [Infografiky a materiály Centra LOCIKA](#).